

ПРАВО НАРОДУ НА ЗБЕРІГАННЯ ТА НОСІННЯ ЗБРОЇ: ДРУГА ПОПРАВКА БІЛЛЮ ПРО ПРАВА США

С. ХОЛБРУК¹

доктор права, Юридичний центр

(Джорджтаунський університет, США)

доктор філософії (Університет штату Флорида, США)

Друга Поправка до Конституції США проголошує: «Оскільки для безпеки вільної держави потрібне добре організоване народне ополчення, право народу на зберігання та носіння зброї не повинне обмежуватися». Поправка була прийнята у 1791 р. як частина Біллю про права, який також містить такі гарантії, як передбачені Першою Поправкою права на свободу релігії, мови, друку та зібрання, і права народу з Четвертої Поправки бути впевненими у тому, що недоторканність особи, помешкання, документів та власності не буде порушена безпідставними обшуками та арештами. Решта перших десяти поправок до Конституції передбачають додатковий захист прав народу від обмеження урядом.

У редакції, запропонованій у 1787 р., Конституція не містила Білля про права. Її прихильники переконували, що гарантії, закріплені на папері, позбавлені сили, проте народ озброєний і захищатиме свої свободи. Джеймс Медісон, автор Конституції, відповів на цей аргумент таким чином, що федеральний уряд може підняти збройні сили для придушення народу. «Їм протистоятиме ополчення, яке налічує майже півмільйона громадян зі зброєю в руках, під командуванням людей, обраних серед них же, які борються за спільні свободи та об'єднані і керовані урядом, який користується їхньою прихильністю та довірою». Вони випробувані у перемозі над британською армією під час Революції. Стосовно «переваги бути озброєними, якою американці володіли більше, ніж будь-яка інша нація», Дж. Медісон продовжував: «Незважаючи на військові структури деяких

¹ Адвокат, юридична фірма *Fairfax*, Вірджинія. Оскаржував численні справи з конституційного права, в тому числі і у Верховному Суді. Автор книг «The Founders' Second Amendment»; «That Every Man be Armed»; «Freedmen, the Fourteenth Amendment, & the Right to Bear Arms» (перевидано як «Securing Civil Rights»); «Firearms Law Deskbook»; «Target Switzerland» (також німецькою, французькою, італійською та польською); «The Swiss & the Nazis» (також німецькою та французькою).

королівств Європи, які фінансуються до тих пір, поки вистачить державних ресурсів, уряди побоюються довіряти озброєному народу»¹.

Це залишається актуальним і у наш час. Американці можуть правомірно володіти вогнепальною зброєю і мають на це конституційне право. Багато урядів по всьому світу не довіряють озброєному народу. Проте обмежувальні заходи значно відрізняються. Великобританія забороняє більшість видів зброї, а Швейцарія видає автомати чоловікам, щойно їм виповнилося 20 років, для служби у міліції. Комуністичні диктаторські режими забороняли більшості мирного населення володіти зброєю, проте після розпаду Радянського Союзу закони, які стосуються зброї, пом'якшилися.

З давніх часів ведуться дебати про те, чи можна великій кількості людей володіти зброєю, чи варто урядам зброю монополізувати. Як відмічають давньогрецькі та давньоримські філософи, тварини мають природну зброю, таку як кігті та гострі зуби, проте люди мають здатність створювати інструменти, серед них і зброю. Платон окреслив концепцію ідеальної держави, якою керують королі-філософи, чії озброєні допоміжні війська утримуватимуть робітників у суворих умовах, а Арістотель схилився до такої форми правління, за якої громадяни керували б самі собою, голосуючи за закони та володіючи зброєю².

Ці суперечливі думки були відображені в історії Англії, де монархи намагалися обмежити зброю і полювання серед осіб, які не належали до титулованого дворянства, а також роззброювати осіб, які були або протестантами або католиками, залежно від того, який монарх був при владі. Декларація прав Англії 1689 р. відверто засуджувала роззброєння протестантів, стверджуючи: «Особи, які є протестантами, повинні мати зброю для свого захисту, залежно від обставин, яка дозволена Законом»³.

Щоб відстояти необмежені права особистої свободи, особистої безпеки та приватної власності, як зазначав юрист Вільям Блекстоун, Декларація прав означала, що особи мали право на правосуддя в судах, на звернення до короля і «на володіння та користування зброєю з метою самозбереження та захисту». Це право є «публічним визнанням відповідно до державних обмежень природних прав опору та самозбереження, коли санкцій суспільства і законів недостатньо для стримування актів жорсткого утиску»⁴.

Ці слова передають суть того, як зароджувалася Американська республіка⁵. Прийшов час, коли британська влада стала гнітючою у своєму ставленні до американських колоній як до васальних держав, запроваджуючи оподаткування та експлуатацію і не надаючи жодного політичного представництва. У 1768 р., коли британські війська припливли до американців з метою окупації бунтівного міста Бостон, один патріот написав, що «губернатор сказав, що має три речі у розпо-

¹ *Documentary History of the Ratification of the Constitution // The Federalist.* — 1984. — № 46. — P. 492–493.

² Див. *Halbrook S. P. That Every Man Be Armed.* — The Independant Institute, 1984, глава 1.

³ *An Act Declaring the Rights and Liberties of the Subject,* 1 W. & M., Sess. 2, c.2 (1689).

⁴ *Blackstone W. Commentaries on the Laws of England.* — Oxford : Printed at the Clarendon Press, 1765–1769. — P. 143–144.

⁵ Про дореволюційний період крізь наслідки прийняття Конституції див. *Halbrook S. P. The Founders' Second Amendment.* — Chicago : Ivan R. Dee, 2008.

рядженні від [британського] Міністерства, які жахливіші від будь-чого, що до цих пір було відомо. По-перше, — припустимо, що мешканців провінції буде роззброєно; по-друге, у провінції запроваджується військовий стан. І по-третє, певна кількість чоловіків, які втрутилися у справи своєї країни, буде захоплена і відправлена до Великобританії¹.

Окупація Бостона постійною армією, розквартированою серед населення, призвела до того, що колоністи захищали свої права як англійці. Трагедія Бостонської бійні у 1770 р., коли британські війська стріляли у демонстрантів, лише зміцнила завзятість патріотів у своєму захисті, за потреби навіть зі зброєю.

Від Бостонського чаювання до Порохової тривоги, протягом 1773—1775 рр., репресивні заходи проти американців, що все активніше виявляли непокору, різко збільшувалися. Встановлений роялістами уряд у Бостоні (радикали називали його «диван» на честь органу деспотичної турецької влади) обговорював заборону будь-якої приватної зброї. Війська генерала Томаса Гейджа конфісковували порох на складах боєприпасів, перериваючи подачу цього товару першої необхідності. Обшук та конфіскація, включно із заявленим захопленням, застосовувалися до тих, хто здійснював спроби отримувати та розповсюджувати зброю.

Король Георг III, добре знаючи, що колоністи докладали усіх зусиль для власного озброєння, намагався відрізати всю зброю і боєприпаси від джерела постачання, заборонивши експорт зброї та пороху з Британії та звідусіль (зокрема, з Голландії) та імпорту цих предметів у колонії. Ембарго на ввіз зброї поєднувалося з інтенсивними операціями обшуку та конфіскації у Бостоні, а саме на мисі, вузькій смузі суходолу, де патріоти займалися контрабандою великої кількості боєприпасів серед сільського населення.

«Постріл, що пролунав по всьому світі» у Лексінгтоні та Конкорді у 1775 р. призвів до захоплення зброї Червоними мундирами, яка таємно зберігалася військами ополчення, та до опору цим військам місцевих жителів, озброєних своїми власними мушкетами та мисливською зброєю. Це призвело до того, що генерал Гейдж запровадив конфіскацію усієї вогнепальної зброї у громадян Бостона, пообіцявши, що ті, відповідно, можуть покинути захоплене місто. Після конфіскації зброї «підступний Гейдж» захопив городян у якості заручників.

Протягом цих років історія у інших колоніях не залишалась на одному місці. Патріоти таких колоній, як Вірджинія, Пенсільванія та Нью-Йорк радикалізувалися внаслідок бостонських подій, а британська влада вбачала у Бостоні корінь зла у колоніях. Бостонський досвід продемонстрував, що колоністи були озброєними або прагнули отримати зброю, і вдалі і невдалі спроби Гейджа роззброїти їх ще раз стали доказом мети королівської влади знищити їх права як громадян Англії.

Вищезгадані ключові події призвели засновників до прийняття Другої Поправки. Тиранічний уряд, заручений підтримкою регулярної армії, прагнув роззброювати людей за допомогою різноманітних хитрощів. Він застосовував репресивні заходи як проти громадян, організованих у народне ополчення, так і

¹ Boston Gazette. — 1768. — Sept. 26. — P. 3, cols. 1–2.

проти окремих громадян. Патріоти відшліфовували майстерність зберігання та носіння зброї як для захисту цього права, так і для захисту інших прав.

Таким чином, спалахнула Американська революція. Її філософія, відповідно до Декларації незалежності (1776 р.), полягала у тому, що народ повинен терпіти певну несправедливість, проте він може чинити озброєний опір тоді, коли несправедливість перетворюється на тиранію.

Починаючи з 1776 р. та продовжуючи Війною за незалежність США, штати здійснювали заходи для встановлення власного уряду. Вірджинія стала першим штатом, який прийняв декларацію прав, що включала положення про «добре кероване ополчення, що формувалася з народу, навченого володіти зброєю». Також Пенсільванія була першим штатом, який проголосив, що «народ має право носити зброю для свого захисту і захисту штату». Ці принципи цінувалися у всіх штатах, незважаючи на те, чи був там прийнятий білль про права. Дехто не вважав необхідністю перераховувати багато прав людства у офіційному документі.

Після здобуття незалежності і виборення прав, наступний етап хроніки подій Другої Поправки починається з розроблення проекту Конституції на Філадельфійському конвенті у 1787 р. Відсутність біллю про права у ній відстоювалася у «Записках федераліста» і критикувалася антифедералістами. Проте обидві сторони погоджувалися з ідеєю озброєного населення.

Запропонована Конституція тоді розглядалася конвентами тринадцяти штатів, переважно у 1788 р. На початковому етапі ті, хто вимагав, щоб білль про права захищав свободу слова та будь-які інші права, не могли назбирати більшості у жодному конвенті. Проте меншість штату Пенсільванія внесла пропозицію, щоб «народ мав право носити зброю» для власного захисту, захисту штату та Сполучених Штатів, а також для полювання. У конвенті штату Массачусетс Семьюел Адамс запропонував, щоб «мирні громадяни» мали право зберігати «свою власну зброю». І, врешті-решт, конвент штату Нью-Гемпшир став першим, де було висунуто пропозицію про прийняття біллю про права, що включав би таке положення: «Конгрес не має права роззброювати жодного громадянина» за винятком випадків повстання.

Настала черга Вірджинії. Патрік Генрі стверджував, що «кожен чоловік має бути озброєний», а Джордж Мейсон розробив проект декларації прав, яка включала гарантію «права народу зберігати та носити зброю». Джеймс Медісон та його спілльники-федералісти досягли значного компромісу з антифедералістами: Вірджинія ратифікує Конституцію без біллю про права, проте він буде запропонований на розгляд першому федеральному Конгресу.

У решті конвентів штатів переважна більшість підтримувала білль про права. Нью-Йорк вимагав білль, а Північна Кароліна відмовлялася ратифікувати Конституцію, доки білль про права не буде винесено на розгляд у Конгресі. Визнання права на носіння зброї вимагалось неодноразово.

Джеймс Медісон здійснив свою обіцянку і виніс на розгляд документ, що потім став відомим під назвою «Білль про права», разом з Другою Поправкою на першому засіданні Конгресу у 1789 р. Федераліст Тенч Кокс пояснив: «Коли громадянські правителі, не виконуючи належним чином обов'язок перед народом, можуть вдатися до тиранії, і коли збройні сили, які можуть час від часу підніма-

тися для захисту нашої країни, можуть спрямувати владу на шкоду своїм спів-громадянам, народ стверджується... у своєму праві зберігати та носити власну зброю»¹. Білль про права ратифіковано штатами у 1791 р.

Тим часом характер добре урегульованого ополчення обговорювався у Конгресі. Закон «Про ополчення» 1792 р. вимагав зарахування на службу до ополчення усіх фізично придатних білошкірих чоловіків із власною зброєю. Носіння зброї вважалося як правом, так і обов'язком. Томас Джефферсон писав: «Конституції більшості наших штатів стверджують, що вся влада належить народу; ...право і обов'язок народу — бути постійно озброєним; люди мають право на особисту свободу, свободу релігії, свободу власності та свободу друку»².

У довоєнний період — від народження республіки протягом Громадянської війни — американці могли вільно зберігати та носити зброю без обмежень, окрім двох випадків. Перший випадок стосувався зокрема південних штатів, де злочиним вважалося таємне, а не відкрите, зберігання зброї. Другий випадок був пов'язаний із кодексами про рабство, які забороняли рабам, а в деяких штатах навіть вільним чорношкірим, зберігати та носити зброю.

Коли у 1865 р. закінчилася війна між Північчю та Півднем, почався період Реконструкції³. Проте південні штати знову узаконили Кодекси про рабство у вигляді Чорних кодексів. Вільновідпущеникам, колишнім рабам, заборонялося зберігати та носити вогнепальну зброю без дозволу уповноважених органів, а збройні формування штатів обшукували їх оселі в пошуках зброї. Афро-американці скаржилися на це та інші обмеження Конгресу, який прийняв законодавство на захист їх прав. Метою Закону «Про громадянські права» 1866 р. було скасування Чорних кодексів, проте суди Півдня визнали його неконституційним та підтримували кримінальне засудження чорношкірих, які володіли зброєю для полювання та самозахисту.

Конгрес також прийняв Закон «Про Бюро у справах вільновідпущеників», який проголошував захист «повних та рівних переваг від усіх законів та судових процесів стосовно особистої свободи, особистої безпеки та... майна... включно з конституційним правом на носіння зброї...»⁴. Відповідно до вищевказаного, схожим чином висловлювався Вільям Блекстоун у XVIII ст.

Ці події дали поштовх створенню Чотирнадцятої Поправки до Конституції. Раніше Білль про права стосувався лише федерального уряду, а не штатів. Для того, щоб забезпечити, аби штати не порушували основоположні права, Чотирнадцяту Поправку винесли на розгляд Конгресу. Пункт 1 проголошував: «Усі особи, які народилися в США або прийняли громадянство США і підпорядковуються їх юрисдикції, є громадянами США і штату, у якому вони мешкають. Жоден штат не може приймати або застосовувати закони, які обмежуватимуть привілеї або імунітети громадян Сполучених Штатів Америки; жоден штат та-

¹ Federal Gazette. — 1789. — June 1. — P. 2.

² Jefferson Th. Writings. — New York : Literary Classics of the U.S., 1984. — P. 1491–1492.

³ Інформацію про цей період див. Halbrook S. P. Securing Civil Rights: Freedmen, the Fourteenth -ment, and the Right to Bear Arms. — Independent Institute, 2010.

⁴ 14 Stat. 173, 176 (1866).

кож не може позбавити жодну людину життя, свободи або власності без належної правової процедури або відмовити будь-якій особі, у межах її юрисдикції, у рівному захисті законом».

Виносячи на розгляд Сенату Чотирнадцяту Поправку, сенатор Джейкоб Говард посилався на «особисті права, які гарантовані та захищені першими вісьмома поправками до Конституції; такі як свобода слова та друку... право зберігання та носіння зброї...». Він стверджував: «Головною метою першого пункту цієї поправки є, таким чином, обмеження влади штатів та зобов'язання їх постійно поважати ці великі основоположні гарантії»¹.

Чотирнадцята Поправка була схвалена більше ніж 2/3 голосів членів Конгресу, а потім передана штатам. До 1868 р. достатня кількість штатів ратифікувала Чотирнадцяту Поправку з метою зробити її частиною Конституції.

Тим часом на Півдні виник ку-клукс-клан, що пропагував терор по відношенню до афро-американців з метою позбавлення їх права голосувати, володіти вогнепальною зброєю або іншим чином реалізовувати свої конституційні права. Траплялося багато інцидентів з використанням чорношкірими вогнепальної зброї для власного захисту від проявів крайньої жорстокості, під час яких їхня вогнепальна зброя часто конфісковувалася, а на них нападали і навіть вбивали. Конгрес знову реагував ухваленням таких законів, як Закон про громадянські права 1871 р., який дотепер залишається основним законом, що застосовується в судах для відстоювання громадянських прав². Він мав на меті захист основних гарантій Біллю про права, включаючи право на зберігання та носіння зброї, і використовується з цією метою у наш час.

Реконструкція на Півдні закінчилася у 1876 р., і настав довготривалий період, коли права чорношкірих на голосування та участь у інших конституційних заходах обмежувалися і перестали захищатися судами. Верховний Суд не визнавав того, що основоположні гарантії Біллю про права можуть застосовуватися штатами, незважаючи на мету Чотирнадцятої Поправки. Урешті-решт, наприкінці століття Верховний Суд почав дотримуватися тих вибраних гарантій Біллю про права стосовно штатів, і, таким чином, заборонив порушення цих прав штатами. Проте у ХХ ст. Суд фактично замовчував суть Другої Поправки і те, чи стосувалася вона штатів за посередництва Чотирнадцятої Поправки.

Починаючи з 1776 р. і до сьогодні штати прийняли власні конституції з біллями про права, більшість з яких охоплювала право зберігати та носити зброю, як для самозахисту, так і для захисту штату. Деякі суди штатів стійко захищали права зберігання та носіння зброї, в той час як інші буквально підтримували усі обмеження права.

Традиційне тлумачення Другої Поправки — особи мають право володіти та зберігати зброю, а озброєне населення утворює народне ополчення, яке охороняє вільну країну. Проте Друга Поправка в результаті була недооцінена прихильниками заборони вільного володіння населенням вогнепальною зброєю. Починаючи здебільшого з 1960-х років стала провідною ревізійністська точка

¹ *Congressional Globe*, 39th Cong., 1st Sess., 2765–2766 (23 травня 1866 р.).

² 42 U.S.C. § 1983.

зору, яка полягала у тому, що Друга Поправка захищає лише «колективне» повноваження штатів утримувати народні ополчення поза федеральним контролем, а окремі особи мають «право» володіти зброєю лише в міліції під час служби в ополченні. У той час як «колективістський» погляд заперечує будь-які особисті права, альтернативному тлумаченню про те, що існує деяке «право» носити зброю під час служби в ополченні чи Національній Гвардії, стає на заваді банальна свобода дій воєначальників вирішувати, хто володітиме зброєю, якою саме зброєю і коли це робити.

Після більше ніж двохсотлітньої фактичної мовчанки, Верховний Суд США постановив у справі *District of Columbia v. Heller* (2008 р.), що Друга Поправка гарантує право осіб володіти вогнепальною зброєю для самозахисту, полювання та служби у ополченні, та скасував заборону приватного володіння вогнепальною зброєю, передбачену в окрузі Колумбія. В ухваленому п'ятьма проти чотирьох рішенні, розробленому суддею Скалія, було постановлено, що «право народу зберігати та носити зброю» потрібно розуміти буквально, що ця свобода мати зброю для захисту є природним правом, яке визнано англійською традицією і вважається Засновниками основоположним, послідовно визнаючись особистим правом у ХІХ ст. Поправка «кодіфікувала право, яке існувало раніше», і «на час заснування сприймалося як особисте право, яке захищало як від публічного, так і від особистого насилля»¹. Положення Поправки про те, що ополчення є «необхідним для безпеки вільного штату» ґрунтувалося частково на ідеї, що «коли фізично придатні представники нації чоловічої статі вчаться користуватися зброєю та організовані, вони краще здатні чинити опір тиранії». Проте більшість американців цінували «старовинне право» та «безсумнівно вважали його навіть важливішим для самозахисту та полювання»².

У справі *Heller* постановлено, що Друга Поправка захищає володіння тими типами зброї, які зазвичай використовують законослухняні особи для законних цілей, таких як самозахист та полювання, включаючи легку вогнепальну та довгоствольну зброю, наприклад, гвинтівки та дробовики. Таким чином, «заборона в окрузі на володіння легкою вогнепальною зброєю вдома порушує Другу Поправку, як і заборона передачі будь-якої легальної вогнепальної зброї вдома, придатної для негайного самозахисту»³.

Суддя Стівенс, який заявив думку, що не збігається з позицією більшості, заперечував, що Друга Поправка поширювалася лише на особисте «право використовувати зброю для певних цілей збройних сил»⁴ — своєрідна позиція, враховуючи те, що служба в збройних силах є обов'язком і жодна людина не має «права» володіти та використовувати зброю на свій вибір у збройних силах і навіть бути їх членом. Суддя Брейер у окремій думці, що не збігається з позицією більшості, рішучіше засуджував політику — говорячи, що потреба в забороні лег-

¹ *Округ Колумбія проти Геллера*, 554 U.S. 570, 592, 594 (2008 р.).

² Там само. — С. 598–599.

³ Там само. — С. 629, 635.

⁴ Там само. — С. 636 (суддя Стівенс, окрема думка, що не збігається з позицією більшості).

кої вогнепальної зброї відкинула Другу Поправку¹. Суддя Скалія, погоджуючись з думкою більшості, наводив таке класичне твердження: «Ми більше не знаємо жодного з існуючих конституційних прав, центральний захист якого піддавався б окремому підходу з балансом інтересів. Саме визнання права виходить з рук уряду — навіть третьої гілки влади [судова система] — повноваження вирішувати у кожному окремому випадку, чи дійсно право варте того, щоб на ньому наполягати. Конституційна гарантія, яка підлягає подальшим оцінкам суддів щодо її користі, не є конституційною гарантією взагалі. Конституційні права збережені у тому обсязі, у якому вони розумілися тоді, коли народ їх приймав, незважаючи на те, чи вважають майбутні законодавчі органи або (так) навіть майбутні судді цей обсяг занадто великим»².

Якщо Друга Поправка захищає особисте право на володіння зброєю від порушення Конгресом та федеральним урядом, до якого застосовується Білль про права, чи захищає вона це право від порушень на місцевому рівні і на рівні штату за допомоги Чотирнадцятої Поправки? У справі *Heller* докладно викладено історію Чотирнадцятої Поправки та її призначення для усунення Чорних кодексів, які забороняли звільненим рабам володіти вогнепальною зброєю. Суд зазначив: «По гарячих слідах Громадянської війни у Конгресі велися дискусії щодо Другої Поправки та широкі обговорення, оскільки люди сперечалися, чи захищати конституційні права щойно звільнених рабів і як саме це робити». Суд викладав детально, яким чином Чотирнадцята Поправка мала намір захищати права, передбачені Другою Поправкою, та піддавав сумніву застосовність прецедентів ХІХ ст., які ніколи фактично не вирішували цю проблему³.

У справі *McDonald v. Chicago* (2010 р.), Верховний Суд у іншому рішенні, прийнятому більшістю п'яти проти чотирьох, постановив, що Друга Поправка застосовується до штатів через Чотирнадцяту Поправку у зв'язку з тим, що «право зберігання та носіння зброї є основоположним у нашої схемі керованої свободи» і «глибоко вкорінене у історію та традиції цієї нації...»⁴. Думка суду, письмово викладена суддею Аліто, який був серед чотирьох суддів, які не погодились, полягала в тому, що право включене через клаузулу про належну правову процедуру, а суддя Томас хотів її включити через клаузулу про привілеї та імунітети⁵.

Справа *McDonald* наслідувала усталений прецедент, що права, які вважаються основоположними, стосуються як федеральних урядів, так і урядів штатів. Значаючи, що точку зору Блекстоуна щодо основоположного характеру права «поділяли американські колоністи», Суд продовжував далі: «Право зберігання та носіння зброї вважалося не менш основоположним тими, хто сформулював та ратифікував Білль про права». У своїй історії Реконструкції Суд дійшов висновку, що «особи, які творили та ратифікували Чотирнадцяту Поправку, вважали

¹ Там само. — С. 681 (суддя Брейер, окрема думка, що не збігається з позицією більшості).

² Там само. — С. 834–835.

³ Там само. — С. 614–615, цит. *Halbrook S. P. Freedmen, the Fourteenth Amendment, and the Right to Bear Arms.* — Westport : Ct. Praeger Publishers, 1998.

⁴ *20McDonald v. City of Chicago*, 130 S. Ct. 3020, 3036 (2010).

⁵ Там само. — С. 3050 (думка більшості), 3058–3059 (суддя Томас, окрема думка, що збігається з позицією більшості).

право зберігання та володіння зброєю одним із тих основоположних прав, які необхідні для нашої системи керованої свободи». Відмовляючись «вважати право, визнане у справі *Heller* другорядним правом, яке підпорядковується цілковито протилежній сукупності норм у порівнянні з іншими гарантіями Біллію про права»¹, справа *McDonald* відхилила право «дозволяти штату та місцевій владі приймати будь-які закони, що стосуються контролю над зброєю, які вони вважають доречними, включаючи повну заборону володіння легкою вогнепальною зброєю вдома для самозахисту»².

Оскільки Друга Поправка є «положенням Біллію про права, яке захищає право, яке є основоположним з точки зору американців», вона «стосується однаково як федерального уряду, так і штатів»³. У справі *McDonald* відхилено думку, що оскільки деякі європейські країни «або забороняють, або строго обмежують володіння револьверами, звідси виходить, що право на володіння такою зброєю не захищається Чотирнадцятою Поправкою». Такий аргумент був «приголомшливим», наприклад, через те, що «багато прав, які забезпечує Білль про права для осіб, обвинувачених у кримінальних злочинах, фактично є унікальними у цій країні». Сюди входить право на суд присяжних, право не свідчити проти себе і право на захист адвоката⁴.

Суд не розглядав той факт, що європейські країни у цьому питанні дуже відрізняються. Великобританія забороняє револьвери і більшість гвинтівок, і змушена була зробити виняток для змагань з вогнепальною зброєю під час літніх Олімпійських ігор 2012 р. Швейцарія навпаки заохочує мистецтво стрільби з револьверів та гвинтівок, і навіть вимагає, щоб кожен чоловік, який досяг 20-річного віку, ішов служити у збройних сил і зберігав вдома гвинтівку військового зразка⁵.

На початку визнання прав Другої Поправки Верховним Судом суди нижчої інстанції сперечалися щодо того, чи існує будь-яке право «носити зброю», як, наприклад, для людей з дозволами та ліцензіями на зберігання револьверів. У справі *McDonald* постановлено, що за справою *Heller* «ми вважали, що Друга Поправка захищає право на зберігання та носіння зброї з метою самозахисту»⁶, що відображало прямо виражене текстуальне посилання на право «володіти зброєю»⁷. Більшість штатів видають дозволи та ліцензії на володіння зброєю, тому це питання виникає перш за все у штатах, де лише привілейованим особам це дозволяється.

¹ Там само. — С. 3041–3042.

² Там само. — С. 3046.

³ Там само. — С. 3050.

⁴ Там само. — С. 3044. Це розходження існує не лише стосовно процесуальних прав, а й матеріальних. Наприклад, Чотирнадцята Поправка охоплювала заборону Першої Поправки на те, щоб уряд встановлював релігію, проте деякі європейські країни мають державні церкви. Там само. — С. 3045.

⁵ Див. *Halbrook S. P. Citizens in Arms: The Swiss Experience // Texas Review of Law and Politics*. — 2003. — Vol. 8. — № 1. — P. 142.

⁶ *McDonald*, 130 S. Ct. 3026. Суд цитував заборону 1865 р. у Міссісіпі вільновідпущеникам володіти вогнепальною зброєю без ліцензії як приклад того, що забороняє Чотирнадцята Поправка. Там само. — С. 3038.

⁷ Див. *Halbrook S. P. No Right to «Bear Arms»? A Critical Analysis of United States v. Masciandaro // Wake Forest Law Review Online*. — 2011. — Vol. 1. — P. 116 [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://wakeforestlawreview.com/no-right-to-bear-arms-a-critical-analysis-of-united-states-v-masciandaro>.

У перші два століття існування нації було декілька федеральних законів стосовно вогнепальної зброї. Закон «Про ополчення» 1792 р. вимагав, щоб усі фізично здатні чоловіки забезпечували себе вогнепальною зброєю, проте у 1903 р. його скасували. Національний Закон «Про вогнепальну зброю» від 1934 р. вимагав реєстрацію автоматів та дробовиків зі стволами до 18 дюймів. Закон «Про реєстрацію власності» 1941 р., як реакція на політику поліцейських держав, таких як нацистська Німеччина та Радянська Росія, охоплював положення, яке забороняло подальшу реєстрацію вогнепальної зброї, якою володіли для особистого захисту або спорту, або інші порушення прав на зберігання та володіння зброєю¹.

Закон «Про контроль за зброєю», прийнятий 1968 р., якраз через два століття після 1768 р., коли колоністи очікували, щоб «жителів цієї провінції було роззброєно», обмежував торгівлю вогнепальною зброєю між штатами. Реєстрація вогнепальної зброї була висунута на розгляд, проте відхилена. Законом «Про захист власників вогнепальної зброї» 1986 р. цей закон було лібералізовано і зараз вимагається, щоб злочини визнавалися умисними або усвідомленими. Закон Брейді 1993 р., який вимагав перевірки даних покупців вогнепальної зброї, містив тимчасове положення, яке було визнано неконституційним відповідно до принципів федералізму, проте його постійне положення щодо Національної миттєвої системи перевірки правопорушень зараз є законом. Заборону нового виробництва певної напіваавтоматичної вогнепальної зброї, несхвально названої «нападницька зброя», прийнято у 1994 р., проте скасовано у 2004 р.

Регулювання вогнепальної зброї у різних штатах суттєво відрізняється. Усі штати, звісно, карають зловживання вогнепальною зброєю. Більшість штатів не вимагає ліцензій від законослухняних громадян на саме лише володіння зброєю, дозволяє володіти звичайними гвинтівками, пістолетами та дробовиками і передбачає дозволи на приховане носіння револьверів законослухняним громадянам, які пройшли підготовку. Менша частина штатів вимагає ліцензії та/або реєстрації лише володіння вогнепальною зброєю (або певними типами вогнепальної зброї), обмежує володіння звичайною вогнепальною зброєю, яка називається «нападницькою зброєю», і ускладнює або робить неможливим звичайним громадянам отримати дозволи на носіння револьверів. Ці закони оскаржуються в судах.

На завершення, Америка є унікальною у своєму визнанні права народу на вільне зберігання та володіння зброєю. Федеральний уряд та уряди штатів, як висловився Джеймс Медісон, «не бояться довіряти озброєному народу». Друга Поправка до Конституції США, прийнята разом з Біллем про права у 1791 р., передбачає, що «право народу на зберігання та носіння зброї не повинно обмежуватися».

¹ Див. *Halbrook S. P. Congress Interprets the Second Amendment: Declarations by a Co-Equal Branch on the Individual Right to Keep and Bear Arms // Tennessee Law Review. — 1995. — Vol. 62. — P. 597, 618–631; Halbrook S. P. «Arms in the Hands of Jews Are a Danger to Public Safety»: Nazism, Firearm Registration, and the Night of the Broken Glass // St. Thomas Law Review. — 2009. — Vol. 21. — P. 109.*

Холбрук С. Право народу на зберігання та носіння зброї: Друга Поправка Біллю про права США

Анотація. Друга Поправка до Конституції США передбачає, що «право народу на зберігання та носіння зброї не повинно обмежуватися». Засновники Американської республіки вбачали в озброєному населенні гарантію захисту проти тиранії. Чотирнадцяту Поправку прийняли для захисту цього права проти порушення його штатами. Верховний Суд США вважав, що особи мають основоположне право володіти тими типами зброї та зберігати їх, які зазвичай використовує законслухняний народ для самозахисту та полювання, а також для інших законних цілей.

Ключові слова: носіння зброї, вогнепальна зброя, права народу, самозахист, Американська революція, Білль про права, Друга Поправка.

Холбрук С. Право народа на хранение и ношение оружия: Вторая Поправка Билля о правах США

Аннотация. Вторая Поправка к Конституции США предусматривает, что «право народа на хранение и ношение оружия не должно ограничиваться». Основатели Американской республики видели в вооруженном населении гарантию защиты от тирании. Четырнадцатая Поправка была принята для защиты этого права от нарушения его штатами. Верховный Суд США счел, что лица имеют основополагающее право владеть теми типами оружия и хранить их, которые обычно использует законопослушный народ для самозащиты и охоты, а также для других законных целей.

Ключевые слова: ношение оружия, огнестрельное оружие, права народа, самозащита, Американская революция, Билль о правах, Вторая Поправка.

Halbrook S. The Right of the People to Keep and Bear Arms: The Second Amendment in the U.S. Bill of Rights

Annotation. The Second Amendment to the U.S. Constitution provides that «the right of the people to keep and bear arms, shall not be infringed». The Founders of the American Republic regarded an armed populace as a safeguard against tyranny. The Fourteenth Amendment was adopted in part to protect this right from violation by the states. The U.S. Supreme Court has held that individuals have a fundamental right to possess and carry the types of firearms that are commonly kept by law-abiding people for self-defense, hunting, and other lawful purposes.

Key words: bear arms, firearms, rights of the people, self-defense, American Revolution, Bill of Rights, Second Amendment.